

JO NESBØ: HÓEMBER

Fagyponat alatt

KOLOZSI LÁSZLÓ

A HÓEMBERBEN A TÁRSADALOMKRITIKÁNÁL FONTOSABB A MAGÁNÉLETI KRÍZIS.

Amikor először jártam Svédországban (még a 80-as években) egy bevásárlóközpontban rácsodálkoztam, hogy a felvágott mellé lehet venni krimiket is. Az is meglepett, hogy a svéddek a kávéházakban otthagyják a kiolvasott és megunt krimiket. Mikor rákérdeztem, a pultos lány elmondta, hogy a svéddek sokat olvasnak, de nem gyűjtik otthon a könyveket. A krimiket vagy eldobják vagy továbbadják. A helyzet akkor sem változott, amikor a svéd krimi a világban kurrens cikk lett, vagyis Wallender felügyelő – a Mankell-regények – és *A tetovált lány* (Stieg Larsson) megjelenésével. Az egyik legjobb és legtöbbet író szerző, Håkan Nesser elmondja több interjúban is, hogy nem nagyon tud olyan krimiszerzőt mondani, aki ne lenne politikailag elkötelezett, vagyis balos, nem nagyon tud olyan szerzőt, aki ne a társadalmi egyenlőtlenségekből, a társadalom morális züllöttségéből, vagy a kapitalizmus, a demokrácia válságából vezetné le, hogy létezik és burjánzik a bűn (a skandináv országokban egyébként nagyon alacsony a bűnelkövetések száma). A krimiszerzők – és ebben is a Maj Sjöwall, Per Wahlö páros volt az első – felvállalt küldetés, hogy felhívják az északi és egyáltalán a modern nyugati társadalmak problémáira a figyelmet, kitapintják a rendszer furkulusait.

Jo Nesbø sem volt kivétel: a focistaként, majd rocksztrárként sikeres szerző első sikeres (és legjobb) könyvei – *Vörösbegy*, *Nemeszisz*, *Boszorkányszög* – a társadalmi elfojtásokat, a múlt nyomainak eltüntetését kérik számon a norvég társadalmon; vagyis azt, hogy nem számolt el a náci múlttal, a kollaboránsokat védi. A nagyapák bűneivel szembesülő újabb generációk a múlt

terheit nem tudják elhordani, és összeroppanásuk következménye az általuk elkövetett erőszak. Ezzel, valamint a magánélet és a családi közösségek válságával, a modern élet kihívásaival szembesülő ember frusztrációival függ össze a szereplők agresszivitása, a főszereplő és más fontosabb figurák szenvedélybetegsége.

A Breivik-ügy kapcsán írt cikkeiből is kitetszik, hogy Nesbø is erősen balra húzott. Egészen a *Hóemberig*, a társadalmi szál fontos volt regényeiben. A *Hóemberen* érezni, hogy akkor született, amikor Nesbø a csúcson volt, amikor meglődült a nemzetközi karrierje. A 2007-ben írt regény alaptörténete már inkább azokra az izlandi krimikre játszik rá, melyekben mindenki rokona mindenkinek, melyekben az öröklés, nem csak a génállomány, hanem a bűnök és különös betegségek öröklését is jelenti. (Ezen a sztorivonalon egyébként a szintén megfilmesített Arnaldur Indriðason regény, a *Vérvonal* indult el először.)

A *Hóember* annak ellenére az egyik legjobb Harry Hole-krimi, hogy a társadalmi szálát a magánéleti helyettesíti. A szétesőben levő, teljesen elfáradt (később külföldre is menekülő), főnyomozó, Hole bőrre megy a játék: az áldozatai mellé hóembert építő sorozatgyilkos esete a legszemélyesebb ügye. Hóésés és tél, Oslóban és Bergenben: a modern épületek hideg fényben ragyognak, hatalmas üveglakokon át látjuk a jeges kikötőt, az ember meg rázkódik, ha víz ér a bőréhez, szinte halljuk a jég recsegését. A gonosz egy gazdag és befolyásos és híres férfiban testesül meg, akinek ágyát a Misuku gyárban szabták méretre, a plafonról teafa ventilátor lóg, és forog lustán, a Bose hangszórókból a Cafe del Mar

zenéje szól. E mögött a high tech, iszonyatos jólétet sugárzó kulcsény mögött ugyanakkor mintha már egyre nagyobb területet foglalna el az enyészet. A *Hóember* mintha a jóléti társadalmak utolsó óráinak ábrázolása lenne – yachtokkal, felspécizett kocsikkal. Jól felépített és izgalmas krimi, amiből persze nem is a lakóházak nagyon pontosan megrajzolt képe, hanem az izgalmas jelenetek – különösen az a Hattyúnyak címre hallgató, amiben a gyilkos a Sylvia nevű áldozatát üldözi – maradnak meg. Ez az öt oldal a skandináv krimi egyik csúcspontja.

A befejezés, a történet megoldása egyébként erősen a *Híd* című – a regénynél négy évvel később született – krimisorozatot idézi. A realitástól jobban eltávolodik, mint a Nesbø krimik befejezése általában. Ha izgalmas is, nehezebben hihető. Ugyanakkor, és ezt is a *Hóember* pozitívumai közé sorolhatjuk, ebből a regényből derül ki, mely filmeket szereti Harry Hole: alulértékeltnek tartja a *Csillagközi inváziót*, a *Vonzás szabályait*, és a legjobb Coppola film szerinte – sőt, az egyik legjobb film – a *Magánbeszélgetés*. Itt érhető tetten, Hole mennyire Nesbø. Akinek szintúgy ezek a kedvencei.

ANIMUS, 2011.

